

AZ EUROMOSAIC MAGYARORSZÁGON¹

BRADEAN-EBINGER NELU

Budapesti Corvinus Egyetem, Nemzetközi Tanulmányok Intézete
és a Miskolci Egyetem, Modern Filológiai Intézet, Német Nyelv- és
Irodalomtudományi Tanszék,
3515 Miskolc, Egyetemváros
nelu@uni-corvinus.hu

Kivonat: A 2004/05-ben kidolgozott brüsszeli EU-projekt, melynek magyarországi koordinátora a jelen tanulmány szerzője volt, azt a célt tűzte ki, hogy felmérje a 10 újonnan belépett tagállamban élő kisebbségek nyelvi helyzetét, és nyelvpolitikai ajánlásokat tegyen az EU-Bizottságnak a helyzet javítására. Sajnos a kutatás eredményei azóta is csak angol és német nyelven férhetők hozzá az interneten. A Magyarországon élő 13 nyelvi kisebbség helyzete az EUROMOSAIC III jelentése szerint érezhetően javult – főleg jogi téren – az 1993-as kisebbségi törvény óta.

Most először tartozik nyíltan európai biztos feladatkörébe a többnyelvűség, és az EU-Bizottság COM 2005/596-os számú dokumentuma az első bizottsági közlemény, mely ezzel a szakpolitikai területtel foglalkozik. A közlemény kiegészíti az európai polgárok és az őket kiszolgáló intézmények közötti kommunikáció javítására vonatkozó aktuális bizottsági kezdeményezést. Továbbá megerősíti a Bizottság elkötelezettségét az Európai Unió többnyelvűsége iránt, meghatározza a Bizottság többnyelvűsége vonatkozó stratégiáját az európai társadalomban és gazdaságban. Javaslatokat tesz a Bizottságon belül történő ösztönzésére és számos, ebből a stratégiai keretből származó egyedi intézkedésre. Az egységesülő Európa nem a nyelvi és a kulturális homogenizáció irányába halad, hanem ellenkezőleg: egy olyan egységes gazdasági térség felé, ahol a nyelvi sokszínűség dominál, és ahol a nyelvi kisebbségek is megtalálhatják az őket megillető helyet.

Kulcsszavak: nyelvpolitika, kisebbségi nyelvek, többnyelvűség, nyelvi jogok, nyelvi tervezés, nyelvhasználat

Bevezetés

A 2004/05-ben kidolgozott brüsszeli EU-projekt, melynek magyarországi koordinátora a jelen tanulmány szerzője volt, azt a célt tűzte ki, hogy felmérje a 10 újonnan belépett tagállamban élő kisebbségek nyelvi helyzetét, és nyelvpolitikai ajánlásokat tegyen az EU-Bizottságnak a helyzet javítására. Sajnos a kutatás eredményei azóta is csak angol és német nyelven férhetők hozzá a következő címen:

http://ec.europa.eu/education/policies/lang/languages/langmin/euromosaic/index_en.html

1992-ben az Európai Bizottság kezdeményezésére készült egy felmérés az akkor 12 tagú unió etnikai és nyelvi kisebbségeiről. Az *Euromosaic* című kutatás (eredményeit is ezzel a címmel publikálták) célja annak feltérképezése volt, hogy milyen hasonlóságok és különbségek jellemzik az Unió egyes országaiban beszélt regionális és kisebbségi nyelveket, s miképpen érhető el e nyelvek fennmaradása. 1999-ben az *Euromosaic II* során vizsgálatot Ausztriára, Finnországra és Svédországra is kiterjesztették, és 2004-ben elindultak az *Euromosaic III*-nak² nevezett vizsgálat előkészületei.

Az összevethetőség végett azonos kérdéseket tartalmazó kérdőíveket küldtek szét a kutatásba bevont szakembereknek. Ezekben az általános demográfiai és egyéb statisztikai

adatok mellett olyan kérdések szerepeltek, amelyek segítségével feltárható az adott kisebbségi nyelv helyzete és használatának lehetőségei.

Terjedelmi okokból az összefoglaló jelentés alapján csak néhány érdekes számadatot közlünk. Az *Euromosaic I* szerint az akkor 12 tagú Unióban 48 kisebbségi nyelvet beszéltek. Az új tagállamokban viszont majdnem kétszer annyit, 90-et; s míg a régi tagállamok közül csak Spanyolországban haladta meg a kisebbségi nyelvet beszélők száma a 10%-ot (elsősorban a többmilliósi katalán kisebbségnek köszönhetően), az új tagállamoknak több mint a felében ez a helyzet, sőt Lettorszáiban a lakosságnak majdnem 40%-a kisebbségi (orosz). Az új EU-államokban a legnagyobb kisebbséget a balti államokban (Észtország, Lettország és Litvánia) élő oroszok alkotják (1,2 millió fő). Igen nagy számú a roma (cigány) nyelveket beszélők száma is: az új tagállamokban a hivatalos statisztikák 300.000 roma nemzetiségű (és 200.000 roma anyanyelvű) személyt tartanak nyilván, becslések szerint viszont a romák száma mintegy 1,5 millióra tehető (ebből mintegy félmillió beszéli valamelyik cigány nyelvjárást). Például Szlovákia esetében az általános országjelentésen túl külön rövid elemzés foglalkozik a német, a magyar, a roma nyelvvel és a többi kisebbségi nyelvvel. Nagyságát tekintve a több mint félmillió szlovákiai magyarság sorrendben a harmadik helyet foglalja el. Németek mind a tíz új tagállamban élnek, számuk 280.000.

A 27 tagú EU-ban a legelterjedtebb kisebbségi nyelv a német, a tagállamok 2/3-ában, azaz 18 országban élnek németek. Eltérés mutatható ki a régi és az új tagállamok között a kisebbségi közösségek kialakulását és földrajzi elhelyezkedését illetően is. A régi tagállamokban a legtöbb kisebbségi nyelv évszázadokon át az adott országon belül fejlődött (pl. a katalán, az okcitán, a gael), s számosan nincs is anyasországa (ld. pl. a fent említetteket). Az új tagországokat viszont jobban érintették az utóbbi évszázadok háborúhoz kapcsolódó népességmozgások és határmódosítások, így alakulhatott ki a jelenlegi tarka kép: az új tagállamokban beszélt kisebbségi nyelvek háromnegyedének van anyasországa, és az rendszerint valamelyik szomszédos állam. Mivel a most csatlakozott államok közül számos igen rövid államiságra tekint vissza, s ezekben az államokban a nemzetépítés még mindig napirenden van, ennek egyik következménye, hogy a tagállamok legtöbbször alakotmánya hangsúlyozza az adott nyelv államnyelv, ill. hivatalos nyelv voltát (Csupán a cseh és a magyar alkotmányban nem találunk ilyen paragrafust).

1. A magyarországi helyzet³

A Magyarországon élő 13 nyelvi kisebbség helyzete az *Euromosaic III* jelentése szerint főleg jogi téren az 1993-as kisebbségi törvény óta érezhetően javult. A jelentés magyarországi fejezete először általános áttekintést ad a hazai nemzetiségek történetéről, demográfiai alakulásáról, nyelvpolitikáinkról (főleg a nyelvoktatásról és nyelvhasználatról), kulturális tevékenységükről, a kisebbségi médiáról és az európai dimenzióról. Utána bemutatja az egyes hazai kisebbségeket, elsősorban nyelvhasználatukat illetően. (A horvát, német, roma, román, szerb, szlovák és szlovén nyelvet külön-külön alfejezetben, a kisebb nyelveket – az örményt, a bolgárt, a görögöt, a lengyelt, a ruszint és az ukránt – egy közös alfejezetben találjuk.)

Az utolsó, 2001. évi magyarországi népszámlálás adatai szerint 314 060 fő, vagyis a lakosság 3%-a vallotta magát valamelyik hivatalosan elismert nemzetiséghez tartozónak, ami bizonyos csökkenést mutat az 1990-es népszámláshoz képest. Becslések szerint azonban a nemzetiségek (nemzeti és etnikai kisebbségek) tagjainak valódi létszáma ennél

jóval magasabb: az ország 10 milliós népességének hozzávetőlegesen 8-10%-át teszik ki, igaz, ennek a 8-10%-nak nagy része magyar anyanyelvű roma (cigány). Érdekes módon a hazai kisebbségek 2001-ben – az 1990-es felmérés adataihoz képest – sokkal nagyobb létszámban vallották be anyanyelvüket, mint nemzetiségüket, például a németek 102 %-kal, a romák 33%-kal, ami eléggé bizonytalan identitástudatot mutat.

Magyarországon 13, a törvényben elismert nemzetiség él, ezek között 12 *nemzeti kisebbség*, illetve egy ún. *etnikai kisebbség*, a cigányság. Tulajdonképpen a *cigányság*-fogalom több népcsoportot takar, amelyek azonban a magyar nemzeti kultúrához egyféléképpen vagy legalábbis hasonlóan viszonyulnak. A cigányságot számos különböző csoport alkotja, amelyeknek kultúrája jelentősen eltér egymástól. A magyarországi cigányság azoktól az önmagukat *romáknak* nevező és roma nyelven (romani, cigány) beszélő népcsoportoktól származik, amelyek a középkorban érkeztek a balkáni országokba és Magyarországra. A cigányság egy része ma is *romának* vallja magát, például a magyar cigányok (romungrók) és az oláh-cigányok hagyományos közösségeihez tartozók. A magyarországi cigányok legnagyobb része magyar anyanyelvű. A roma (cigány) nyelv ismerete ma csak a cigányság kisebb részére jellemző, elsősorban az aprófalvakkal tarkított dél-dunántúli megyékben, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg és Nógrád megyében. (A cigányság mindössze kb. 5-10%-a vallja anyanyelvének és mintegy 20-25%-uk, elsősorban az oláh-cigányok beszélik.) A magyar társadalmon belül a cigányság életkörülményei a legrosszabbak. A cigány nemzetiségűek általában hátrányos helyzetben vannak a munkavállalás és a tanulás terén. Ezért a cigány nemzetiség szociális körülményeinek javítása várhatóan hosszú folyamat lesz.

Mind a 13 hazai kisebbség igen hasonló jellemzőkkel rendelkezik: fogyatkozó létszám (főleg a nyelvi asszimilációnak köszönhetően), bizonytalan identitástudat, de növekvő nyelvtanulási lehetőségek, elsősorban a fiatalok részére. A nemzetiségi anyanyelvet már csak az idősebb generáció használja köznapi kommunikációs eszközként, a közép- és a fiatal generáció viszont a többségi magyar nyelvet beszéli. A magyarországi nemzetiségek többsége úgy véli, hogy a kisebbségi kultúra és identitás megőrzése szempontjából az anyanyelvi ismeretek nem feltétlenül szükségesek. A már említett pozitív kisebbségi jogalkotás nem párosul sikeres gyakorlati megvalósítással, ezért még mindig nagy az elmélet és a gyakorlat közti szakadék.

2. Európai kitekintés: többnyelvűség az EU-ban

Most először tartozik nyíltan európai biztos feladatkörébe a többnyelvűség, és az EU-Bizottság COM 2005/596-os számú dokumentuma az első bizottsági közlemény, mely ezzel a szakpolitikai területtel foglalkozik. A közlemény kiegészíti az európai polgárok és az őket kiszolgáló intézmények közötti kommunikáció javítására vonatkozó aktuális bizottsági kezdeményezést. Továbbá megerősíti a Bizottságnak az Európai Unió többnyelvűsége iránti elkötelezettségét, meghatározza a Bizottság többnyelvűsége vonatkozó stratégiáját az európai társadalmon és gazdaságon belül. A Bizottságon belül történő ösztönzésére számos, ebből a stratégiai keretből származó egyedi intézkedésre tesz javaslatot.

Az Európai Unió alapja egység a sokféleségben: egység a kultúrák, a szokások, a meggyőződések és a nyelvek sokféleségében. Az Unió 23 hivatalos nyelve mellett körülbelül 60 további őshonos nyelv és számos, bevándorló közösségek által beszélt, nem őshonos nyelv létezik. Ez a sokféleség teszi az Európai Uniót azzá, ami: nem

olvasztótégellyé, melyben eltűnnek a különbségek, hanem közös otthonná, melyben a sokféleség a vezető szerep. Anyanyelvünk különbözősége gazdagság forrása – híd, mely nagyobb fokú szolidaritáshoz és kölcsönös megértéshez vezet.

A nyelv a kultúra legközvetlenebb kifejezőmódja; ez tesz bennünket emberré, és ez adja mindannyiunk azonosságát. Az Európai Unió alapjogi chartájának 22. cikke megállapítja, hogy az Unió tiszteletben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget. A 21. cikk tiltja a megkülönböztetés különböző típusait, többek között nyelvi alapú megkülönböztetést is. Az egyén tisztelete, a más kultúrák iránti nyitottság, a tolerancia és mások elfogadása mellett az Európai Unió alapvető értéke a nyelvi sokféleség. Így azok az intézkedések, melyeket az Unió és a tagállamok tesznek a többnyelvűség támogatása érdekében, közvetlen hatással vannak minden polgár életére.

A többnyelvűség jelenti egyrészt az egyén azon képességét, hogy több nyelvet használjon, másrészt egy földrajzi területen belül különböző nyelvi közösségek együttélését. Ebben a dokumentumban a kifejezést a bizottsági politika egy új területének megnevezésére használjuk. Ennek célja olyan légkör megteremtése, melyben valamennyi nyelv maradéktalanul érvényesülhet és amelyben számos nyelv oktatása és tanulása felvirágozhat. A Bizottság többnyelvűségi politikájának három célkitűzése az, hogy:

- ösztönözze a nyelvtanulást és támogassa a nyelvi sokféleséget;
- segítse elő az egészséges többnyelvű gazdaságot;
- a polgárok számára saját nyelvükön tegye hozzáférhetővé az Európai

Unió jogszabályait, eljárásait és az uniós információkat.

A további előrelépés nagyrészt a tagállamoknak mind a nemzeti, mind a regionális, mind a helyi szinten megmutatkozó felelőssége, de a Bizottság a saját lehetőségein belül is mindent megtesz a többnyelvűség-tudat megerősítésére és a különböző szinteken tett intézkedések összhangjának javítására. 2002 márciusában az Európai Unió Barcelonában ülésező állam- és kormányfői legalább két idegen nyelv egészen korai életkorban kezdődő tanulását tűzték ki célul. A Bizottság hosszú távú célkitűzése az egyéni többnyelvűség mértékének fokozása, hogy valamennyi polgár anyanyelvén kívül legalább két nyelven gyakorlati készségekkel rendelkezzen. Egy friss Eurobarométer-felmérés szerint az Európai Unió polgárainak fele állítja azt, hogy anyanyelvén kívül legalább egy másik nyelven is tud társalogni. Az arányok országok és társadalmi csoportok szerint változnak: a luxemburgiak 99%-a, a lettek és a máltaiak 93%-a, a litvánok 90%-a használ az anyanyelvén kívül legalább egy másik nyelvet is. Ugyanakkor Magyarországon a jelentős többség csak az anyanyelvén tud (71%), az Egyesült Királyságban ez az arány (70%), Spanyolországban, Olaszországban és Portugáliában (64%-64%). A férfiak, a fiatalok és a városlakók nagyobb valószínűséggel beszélnek idegen nyelvet, mint a nők, az idősebbek és a vidéki lakosok. Az idegen nyelvet tanuló általános iskolások aránya növekszik. Azonban a középiskolákban tanított idegen nyelvek száma még mindig távol van a Barcelonában kitűzött céltől. Erősödik továbbá az a tendencia, hogy "az idegen nyelv tanulása" egyedül az angol tanulását jelenti; a Bizottság már rámutatott, hogy az angol nem elegendő.

2003-ban a Bizottság kötelezettséget vállalt 45 új intézkedésre, hogy bátorítsa a nemzeti, regionális és helyi hatóságokat: tegyenek erőfeszítéseket annak érdekében, hogy „jelentős előrelépés történjen a nyelvtanulás és a nyelvi sokféleség ösztönzése terén”. Ezek az intézkedések kiegészítik a Bizottság által évek óta nyújtott, számos egyéb formájú támogatást, melyek sorát az úttörő LINGUA-program nyitotta 1990-ben. A Bizottság évi több mint 30 millió eurót fektetett be a Socrates- és a Leonardo da Vinci-programok révén a

következőkbe: nyelvtanárok külföldi képzését lehetővé tevő ösztöndíjak, idegen nyelvű segítő elhelyezése iskolákban, osztálycserék finanszírozása a tanulók nyelvtanulásra való ösztönzése céljából, új CD-s és internetes nyelvi kurzusok létrehozása, illetve a nyelvtanulás előnyeinek tudatosításával kapcsolatos projektek. Stratégiai vizsgálatok révén a Bizottság ösztönzi a vitát, az innovációt és a bevált gyakorlat cseréjét. Emellett a közösségi programok mobilitást és transznacionális partnerségeket ösztönző legfontosabb intézkedései nyelvtanulásra motiválják a résztvevőket. Az ifjúsági csereprogramok, a testvérváros-projektek és az Európai Önkéntes Szolgálat szintén a többnyelvűséget mozdítják elő. 1997 óta a Kultúra-program kb. 2000 szépirodalmi mű európai nyelvekről, ill. európai nyelvekre való lefordítását finanszírozta. A 2007-től javasolt új programok: a Kultúra 2007, a Cselekvő ifjúság és az Élethosszig tartó tanulás-program ezt folytatják és fejlesztik tovább.

Emellett a Közösség biztosítja a fő pénzügyi támogatást a Kevésbé Használt Nyelvek Európai Irodája (nem kormányzati szervezet, mely több mint 40 millió olyan polgár érdekeit képviseli, akik regionális és kisebbségi nyelvközösséghez tartoznak) és az Európában kevésbé használt nyelveket kutató egyetemeket összefogó Mercator-hálózatok számára. Az Európai Parlament felkérésére a Bizottság 2004-ben megvalósíthatósági tanulmányt kezdett egy, a nyelvtanulással és a nyelvi sokféleséggel foglalkozó európai ügynökség lehetséges létrehozására. A tanulmány szerint ezen a területen kielégítésre váró igények vannak, és két lehetőséget javasol: létre kell hozni egy ügynökséget, vagy ki kell építeni egy "nyelvi sokféleségi központokból" álló európai hálózatot. A Bizottság szerint a hálózat létrehozása lenne a legmegfelelőbb lépés, és ennek, ahol csak lehetséges, a meglévő struktúrákra kell épülnie; a Bizottság megvizsgálja annak lehetőségét, hogy ezt több éves alapon a javasolt Élethosszig tartó tanulás elnevezésű program keretében finanszírozzák.

A szakértők megállapították, hogy szükség van nemzeti tervekre, amelyek összehangolják az egyéni és általában véve a társadalmi többnyelvűség ösztönzését célzó intézkedéseket, és közös irányt adnak nekik. A terveknek világos célkitűzéseket kell meghatározniuk a nyelvtanítás számára az oktatás különböző szintjein. Emellett folyamatos erőfeszítéseket kell tenni arra, hogy tudatosodjon a nyelvi sokféleség jelentősége. Megfelelő figyelemben kell részesülniük a regionális és kisebbségi nyelveknek is, továbbá lehetőséget kell adni a bevándorlóknak arra, hogy megtanulják a befogadó ország nyelvét (és lehetőséget kell teremteni a bevándorlók nyelvének oktatására is). A főbb célkitűzések a következők:

- jobb tanárképzés,
- nyelvtanulás korai életkorban,
- tartalomalapú nyelvtanítás,
- több idegen nyelv jelenléte a felsőoktatásban.

Az utóbbi néhány évben számos egyetemen alakultak tanszékek az európai társadalom többnyelvűségének és interkulturalizmusának tanulmányozására. A nyelvi sokféleség terén végzett kutatások jelenlegi bizottsági támogatása a sikeres Jean Monnet-kezdeményezés mintájára kiegészülhet az ilyen tanszékek hálózatainak támogatásával.

Az EU kutatási programjai, amelyekbe mintegy évi 20 millió eurót fektetnek, elsősorban két területen foglalkoznak a többnyelvűséggel. „Az információs társadalom technológiái”-program többek között azt kutatja, hogyan küzdhetők le a nyelvi akadályok az új információs és kommunikációs technológiák segítségével. Ilyen technológiák például a következők:

- fordítástámogató eszközök (fordítói memóriák, online és szinonima szótárak),
- interaktív, félig automatizált fordítói rendszerek egyes szakterületek szövegeinek gyors, magas színvonalú fordításához,
- teljesen automatizált rendszerek alacsony és közepes színvonalú fordításhoz,
- mesterséges beszédfelismerés és beszédsszintetizálás, párbeszéd és fordítás.

A társadalom- és humántudományokat felölelő kutatási program a társadalmi integrációval és társadalmi kirekesztéssel, az identitástudattal, a politikai részvétellel, a kulturális sokféleséggel és a kultúrák közötti megértéssel kapcsolatos kérdések kutatását támogatja. Beletartoznak ebbe a nyelvi sokféleséggel, a kisebbségi és regionális nyelvekkel kapcsolatos kérdések, valamint a bevándorlók és az etnikai kisebbségek számára fontos nyelvi kérdések.

Az Európai Unió versenyképes gazdaságot alakít ki. Az interkulturális kommunikációs készségek egyre nagyobb szerepet játszanak a globális marketing- és értékesítési stratégiákban. Az európai vállalkozásoknak a más tagállambeli vállalatokkal folytatott kereskedelem céljából ismerniük kell az Európai Unió nyelveit, továbbá a világ további részein levő kereskedelmi partnereink nyelveit. Ez különösen igaz azokra a közepes méretű, növekedő, munkahelyteremtő vállalkozásokra, melyek Unió-szerte az innováció, a foglalkoztatás és a társadalmi és helyi integráció fő mozgatórugói. Azonban igazolt tény, hogy az európai vállalkozások elveszítenek üzleti lehetőségeket, mivel nem beszélnek ügyfeleik nyelvét.

A hatékony egységes piac érdekében az Uniónak a munkaerő nagyobb fokú mobilitására van szüksége. Több nyelv ismerete növeli a munkaerő-piaci lehetőségeket, ideértve a más tagállamban való munkavállalás vagy tanulás szabad lehetőségét. Ezért a Bizottság fokozni kívánja 2002. évi, a készségek és mobilitás tárgyában készült cselekvési tervét követő munkát. Többek között a nyelvi készségek is a Munkavállalói Mobilitás Európai Évében kiemelt kérdések között voltak 2006-ban.

Az egységes piacon a fogyasztók valamennyi tagállam számos terméke közül válogathatnak, vagyis más nyelvközösségek termékeivel is kapcsolatba kerülnek. A fogyasztói érdekek védelme érdekében az ilyen termékek csomagolásán használandó nyelveket szabályozzák. A címkén egyértelmű, pontos, a fogyasztó által könnyen érthető formában megfogalmazott információknak kell szerepelniük, melyek nem vezethetik félre lényegesen a vásárlót. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról nemrég elfogadott irányelv megerősíti az értékesítés utáni szolgáltatások során használandó nyelvre vonatkozó biztosítékokat.

Az európai információs társadalomban a nyelvi sokféleség mindennapi jelenség. A webtelevízió, az online zene és a mobiltelefonon elérhető mozifilmek kézzelfogható valóságot jelentenek az európai vállalkozások és polgárok számára. Ez alátámasztja az információ több nyelven való hozzáférhetőségének és használatának fontosságát.

A Bizottság – 2010 kezdeményezése keretében – a többnyelvűség elősegítésén dolgozik, hogy ezzel ösztönözze a növekedést és a munkahelyteremtést az információs társadalomban és a médiaiparban. Az első feladat "egy gazdag, sokoldalú tartalmat és digitális szolgáltatást kínáló egységes európai információs térség" megteremtése. Számos európai uniós program támogatja többnyelvű európai tartalom és tudás megteremtését és terjesztését.

A többnyelvű információs társadalom egységesített és átjárható nyelvi eszközök (szótárak, terminológia, szövegkorpuszok), valamint valamennyi nyelven - ideértve az Unió

kevesbé használt nyelveit is - elérhető alkalmazások használatát teszi szükségessé. Az Európai Bizottság programjai e területen szakmai hálózatok és fórumok támogatása révén ösztönzik az együttműködésre és szabványosításra tett erőfeszítéseket. A Bizottság tudományos és technológiai fórumot hozott létre a többnyelvűség tárgyában, melyben részt vesznek az ipar, a tudományos élet és a döntéshozó szervek szakértőit.

A többnyelvűség elengedhetetlen az Európai Unió megfelelő működése szempontjából. A polgárok nyelvi készségeinek fejlesztése fontos szerepet játszik az európai szakpolitikák célkitűzéseinek megvalósításában – mindenekelőtt a növekvő globális verseny fényében, de azon szempontból is, hogy jobban ki tudjuk használni azokat a lehetőségeket, amelyeket Európa rejt a fenntartható fejlődés és a munkahelyek számának és minőségének javítása terén. A Bizottság saját és a többi intézmény felelősségének tudatában úgy ítéli meg, hogy a helyzeten javítani lehet és kell. Ezért sürgeti a tagállamokat, hogy tegyenek további intézkedéseket a széles körű egyéni többnyelvűség ösztönzése érdekében, és támogassák egy olyan társadalom kialakulását, amely valamennyi polgár nyelvi identitását tiszteletben tartja.

A Bizottság már felkérte a tagállamokat arra, hogy 2007-ben tegyenek jelentést azokról az intézkedésekről, amelyeket a „Nyelvtanulás és a nyelvi sokféleség ösztönzése” cselekvési terv célkitűzései érdekében tettek. Ez a közlemény további olyan lépéseket emel ki, melyeket meg kell tenni, ha a tagállamok el kívánják érni a maguk elé kitűzött célokat. A Bizottság továbbá felkéri a tagállamokat arra, hogy 2007-ben tegyenek jelentést azokról az intézkedésekről is, amelyeket az e közleményben körvonalazott központi területeken tettek.

A Bizottság független szakértőkből álló, többnyelvűséggel foglalkozó magas szintű munkacsoportot hoz létre, melynek feladata, hogy elemezze, hogyan haladnak a tagállamok, és hogy támogatást és tanácsot adjon a kezdeményezések kialakításában, továbbá friss ösztönzésekkel és ötletekkel szolgáljon. Miniszteri konferenciát tartanak a többnyelvűségről, hogy a tagállamok beszámolhassanak az általuk eddig elért eredményekről és a teendők megtervezéséről. A tagállamok jelentései és a magas szintű munkacsoport tanácsa alapján a Bizottság további közleményt ad ki a Parlamentnek és a Tanácsnak, melyben javaslatot tesz a többnyelvűség Európai Unión belüli átfogó megközelítésére.

Összegezés

Összefoglalásképpen megállapítható, hogy az egységesülő Európa nem a nyelvi és kulturális homogenizáció irányába halad, hanem ellenkezőleg: egy olyan egységes gazdasági térség felé, ahol a nyelvi sokszínűség dominál, és ahol a nyelvi kisebbségek is megtalálhatják az őket megillető helyet és jogokat.

Jegyzetek

¹ A tanulmányt a GROTIUS internetes folyóirat azonos címen már közölte. A közlés helye: <http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=GUXQWX>

² Az EUROMOSAIC III projekt eredményeit az Európai Bizottság a KU Brussel egyetemmel közösen publikálta 2006-ban angol és német nyelven, németül a következő címen:

EUROMOSAIC III. Regional- oder Minderheitensprachen in den neuen Mitgliedstaaten 2004. Europäische Kommission – Forschungszentrum für Mehrsprachigkeit an der KU Brussel. Amt für Veröffentlichungen. Publications.europa.eu.

³A magyarországi fejezet a 113-163. oldalon található meg.